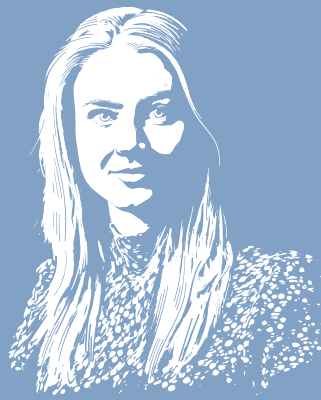

CHARLIE GROEN

Fietsenfuik

Op weg naar het station kijken mensen om, vanwege het piepen en kraken van mijn fiets. Op een bruggetje trap ik soms door en lig ik bijna in de gracht. Maar het is mijn opa's fiets. Een oude Gazelle. Mijn opa voerde het onderhoud uit met mariniers-discipline; een vaardigheid die de overerving niet heeft overleefd.

Fietsenmaker Frans geeft me op mijn kop. "Je had 'm meer liefde moeten geven." Hij morrelt, draait wat aan. "Ik kan 'm repareren, maar heel eerlijk? Dit frame is doorgerot. Je bent beter af met een nieuwe." Auw. Ga ik flink in de buidel tasten om mijn fiets, of beter *zijn* fiets, in ere te herstellen? Dat klinkt duurzaam, maar het kost meer dan een nieuwe fiets. Plus het risico dat er binnen de kortste keren weer iets aan mankeert. Frank ziet mijn twijfel: "Denk er maar even over na."

Wanneer weet je dat iets niet meer te herstellen is door simpelweg onderdelen te vervangen, maar dat je moet overstappen

op een fundamenteel ander systeem? Systeemdenker en filosoof Nora Bateson waarschuwt bij deze besluiten. Elk probleem was ooit een oplossing, aldus Bateson. Want oplossingen die de context niet veranderen, worden vroeg of laat *zelf* het probleem. Zo werd opa's perfecte oplossing, een fiets die eeuwig meegaat mits goed onderhouden, in mijn handen een probleem.

Bateson maakt onderscheid tussen *first order change* en wat zij *nth-order solutions* noemt. First-order is harder trappen op een kapotte fiets. Nth-order is erkennen dat de context waarin die fiets moet functioneren niet meer past. Die fuik zie je overal. Je koopt een grotere kast omdat je huis rommelig is, maar leert niets weg te doen. Je installeert een app om minder op je telefoon te zitten en besteedt vervolgens uren aan het optimaliseren van die app. Het gaat niet om slechte oplossingen. Het gaat om oplossingen die niet passen in de context waarin ze worden ingevoerd. Ook wel bekend als de *quick fix*.

Ook het accountantsvak kent *first order change*. Na een kwaliteitsbevinding komt er een extra checklist. Na werkdruksignalen een vitaliteitsprogramma, terwijl de declarabiliteitseisen onaangetast blijven. Na examenfraude intensiever toezicht, binnen dezelfde cultuur waarin presteren belangrijker voelt

dan leren. Wat vandaag discipline heet, kan morgen weer een nieuwe vorm van controle worden. De oplossing van vandaag wordt daarmee het probleem van morgen.

Mijn nieuwe fiets is ook een oudje. Een groene Union. Op weg naar huis maak ik plannen. Een schema. Maandelijks onderhoud. Vaker langs bij Frans. Deze keer ga ik het echt goed doen.

Ik hoor het mezelf zeggen: méér discipline, méér controle. De waarheid is: ik trap waarschijnlijk wél weer in de fuik. Ergens over drie maanden sta ik weer bij Frans met een piepende Union. Want nth-order denken is moeilijk. Het voelt ongemakkelijk om te erkennen dat ik geen opa ben, dat ik geen opa ga worden en dat oldtimers daarom niet bij mij passen. Maar misschien is dát al genoeg. Niet de fuik vermijden, maar 'm zien. Niet de perfecte context creëren, maar eerlijk zijn over de context die er is. Eerst zien, dan veranderen. Of accepteren. En een onderhoudsarme stadsfiets kopen. ←

Charlie G. Groen is praktisch filosoof met een specialisatie in inclusiviteit, strategie en verbindend leiderschap. Zij studeerde filosofie aan de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden. Charlie is sinds 1 november 2025 senior consultant in het Forensics & Integrity team van KPMG. Eerder werkte zij bij ABN Amro, PwC en was host van de BusySeasonTalks.